?

השאלה כטקסט – חוברת עבודה לכיתה ח'

מהדורה למורה · רגיל

קוראים את השאלה לפני שעונים: חמישה שלבים, שלושה ממדים, חמישה טקסטים

1 2 3 4 5

יצרה: רוית ראש בן ישי

מהדורה למורה

מטרות החוברת

- התלמידים יקראו את השאלה כטקסט: יפיקו ממנה מידע לפני שהם ניגשים לטקסט.
- התלמידים יסמנו מילות שאלה ומגבילים (מספר, פסקה, "נמקו") ויבינו מה כל אחד דורש.
- התלמידים יזהו את ממד השאלה – איתור מידע, פרשנות והיסק, הערכה וביקורת – ויתאימו את צורת התשובה.
- התלמידים יכתבו תשובה מלאה ויבדקו אותה מול הסימונים שלהם.

השיטה בחמישה שלבים

1

👀 קוראים את השאלה

קוראים את השאלה או ההוראה עד הסוף – לאט, ואפילו פעמיים.

שאלה היא טקסט קצר: יש בה נושא, מידע והוראה. אל תקפצו לתשובה לפני שסיימתם לקרוא.

2

💡 איזה מידע אפשר להפיק מהשאלה?

שואלים: על מה השאלה? על איזה חלק בטקסט? האם היא נותנת לי מושג, ציטוט או מספר פסקה?

לפעמים חצי מהתשובה כבר כתובה בשאלה – למשל "בפסקה 3 מסופר על...".

3

🖍️ מסמנים את מילות השאלה

מסמנים את מילת השאלה (מה, מדוע, הסבירו, השוו...) ואת המילים שמגדירות את המשימה (שתי, בפסקה 2, לדעתכם, נמקו).

מספר בשאלה = מספר החלקים בתשובה. "נמקו" = חייבים "כי...".

4

🧭 מה עליי לעשות כדי לענות?

מנסחים לעצמנו משפט אחד: "אני צריך/ה לחפש... / להסביר... / להביע עמדה ולנמק..., ומחליטים איפה מחפשים: בטקסט, בין השורות או בראש שלי.

כאן מזהים את ממד השאלה: איתור מידע, פרשנות והיסק, או הערכה וביקורת.

5

✍️ מבצעים את המשימה

עונים במשפט מלא, משתמשים במילים מהשאלה בפתיחת התשובה, ובודקים: עניתי על כל החלקים?

בדיקה אחרונה: חוזרים לסימונים של שלב 3 ומסמנים ✔ ליד כל חלק שעניתם עליו.

שלושה ממדים של שאלות

🔍 איתור מידע

איפה התשובה? המידע כתוב בטקסט במפורש
מילים מזהות: מה, מי, מתי, היכן, כמה, ציינו, העתיקו, מצאו, מנו
צורת התשובה: מוצאים את המקום בטקסט ומעתיקים או מנסחים במילים שלכם. אין צורך בדעה אישית.
לדוגמה: ציינו שני יתרונות של... על פי פסקה 2.

🧩 פרשנות והיסק

איפה התשובה? התשובה "בין השורות" – מחברים פרטים ומסיקים
מילים מזהות: מדוע, הסבירו, מה ניתן להסיק, מה הקשר, מה מטרת, מה תפקיד, השוו, למה התכוון/ה
צורת התשובה: טענה + הסבר + ביסוס מהטקסט ("כפי שכתוב... ").
לדוגמה: הסבירו מדוע הכותב/ת בחר/ה לפתוח בשאלה.

⚖️ הערכה וביקורת

איפה התשובה? מחברים את הטקסט לידע ולעמדה שלכם
מילים מזהות: האם, הביעו דעה, לדעתכם, נמקו, הציעו, האם הכותרת מתאימה, עד כמה משכנע
צורת התשובה: עמדה ברורה + 2 נימוקים + קשר לטקסט. כל עמדה מנומקת מתקבלת.
לדוגמה: האם לדעתכם הטיעון משכנע? נמקו.

מערך שיעורים – 4 שיעורים

שיעור 1 – השאלה היא טקסט (45 דק’)

- פתיחה (5): מציגים שאלה אחת על הלוח בלי טקסט ושואלים: ”מה אפשר לדעת רק מהשאלה?”
- הקניה (15): כרזת חמשת השלבים + שלושת הממדים; עוברים יחד על ”מילון מילות השאלה”.
- דוגמה מודרכת (15): דף ”מפרקים שאלה יחד” – המורה חושב/ת בקול בכל שלב.
- תרגול קצר (7): במשחק ”פרקו את השאלה” באתר – שתי שאלות בזוגות.
- סיכום (3): כרטיס יציאה – מילת שאלה אחת ומה היא דורשת.

שיעור 2 – תרגול מודרך: טקסט 1 (45 דק’)

- לפני הקריאה (5): שאלת הפתיחה של הטקסט.
- קריאה (10): קריאה בקול/שקטה, סימון מילים קשות (תיבת אוצר מילים).
- פירוק שאלות (20): כל שאלה – שלבים 1–4 בכתב, ורק אז שלב 5. המורה עוצר/ת אחרי שתי שאלות לבדיקה משותפת.
- שיתוף (7): השוואת סימונים בין זוגות – מי סימן מה ולמה?
- סיכום (3): מחוון עצמי.

שיעור 3 – מליווי לעצמאות: טקסטים 2–3 (45 דק’)

- חזרה (5): חידון מהיר באתר – זיהוי ממד לפי מילת השאלה.
- עבודה בזוגות (15): טקסט 2 – פירוק מלא.
- עבודה עצמית (20): טקסט 3 – רצועת השלבים המקוצרת.
- משוב (5): תשובה אחת מוקרנת ונבדקת יחד מול המחוון.

שיעור 4 – תרגול עצמאי והערכה: טקסטים 4–5 (45 דק’)

- פתיחה (3): ”מה הכי עוזר לי בפירוק שאלה?”
- עבודה עצמית (30): טקסט 4 או 5 (בחירה), כולל שאלות הערכה וביקורת.
- בדיקה עצמית (7): מחוון עצמי + סימון ✔ ליד כל חלק בתשובה.
- כרטיס יציאה (5).

הערה לשכבה

- בכיתה ח’ עוברים בהדרגה מליווי לעבודה עצמית: שאלה מודרכת אחת, ואז זוגות, ואז יחידים.

מחוון להערכת העבודה (100 נקודות)

קריטריון	נק'	מה מצפים לראות
שלבים 1–4: פירוק השאלה (סימון מילות שאלה, זיהוי מידע, ניסוח "מה עליי לעשות", זיהוי ממד)	30	סימון מדויק של מילת השאלה ושל כל המגבילים (מספר, פסקה, "נמקו"); משפט "מה עליי לעשות" ברור; ממד מזוהה נכון.
איתור מידע – דיוק ושלמות	20	כל הפרטים הנדרשים, מהמקום הנכון בטקסט, בלי תוספות.
פרשנות והיסק – הסבר וביסוס	25	טענה + הסבר + ביסוס מהטקסט (ציטוט קצר או הפניה לפסקה).
הערכה וביקורת – עמדה ונימוק	15	עמדה ברורה, שני נימוקים לפחות, קשר לטקסט; כל עמדה מנומקת מתקבלת.
לשון התשובה	10	משפטים שלמים, פתיחה במילות השאלה, כתיב ופיסוק תקינים.

בכל טקסט בחוברת ניקוד השאלות מסתכם ב־100, וכך אפשר לבדוק גם טקסט בודד.

מפת התאמות והנגשות

מסלול	חנ"מ	עולים חדשים
יסודי (גשר)	הקראה לכל משימה, 2–3 אפשרויות, כפתורים גדולים	מילון חזותי (אימוג'י) למילות שאלה
חט"ב	רמז מדורג אחרי 2 טעויות, צבעים קבועים לממדים	בנק מילות קישור לפי תפקיד, משפטים קצרים בלי ניקוד
תיכון (גשר)	חלוקה לנתחים, בלי שעון עצר	מילון הקשה למילים מתקדמות + מילים נרדפות

מפתח תשובות

טקסט 1: השבוע הדיגיטלי שלנו (אינפוגרפיקה)

1. איתור מידע · 8 נק'
השאלה: כמה תלמידים השתתפו בסקר, ובמשך כמה זמן מילאו את היומן?
חייבת לכלול: מספר המשתתפים – 30; משך הזמן – שבוע אחד
תשובה לדוגמה: בסקר השתתפו 30 תלמידות ותלמידים, והם מילאו יומן מסכים במשך שבוע אחד.

2. איתור מידע · 10 נק'
השאלה: ציינו כמה שעות ישנו בממוצע שתי הקבוצות שמוצגות בתיבה 2.
חייבת לכלול: קבוצה שכיבתה מסך שעה לפני – 8.5 שעות; קבוצה שהשתמשה עד ההירדמות – 7 שעות
תשובה לדוגמה: מי שכיבו את המסך לפחות שעה לפני השינה ישנו בממוצע 8 שעות וחצי, ומי שהשתמשו במסך עד שנרדמו ישנו בממוצע 7 שעות בלבד.

3. איתור מידע · 10 נק'
השאלה: מה הסיבה שמופיעה בבועה בתיבה 2 לכך שקשה להירדם אחרי שימוש במסך? ציינו שני גורמים.
חייבת לכלול: גורם 1 – האור של המסך; גורם 2 – התוכן המרגש; הקשר להירדמות: הגוף מתקשה להירגע
תשובה לדוגמה: לפי הבועה, שני גורמים מקשים להירדם: האור של המסך, והתוכן המרגש שרואים בו. שניהם מקשים על הגוף להירגע.

4. פרשנות והיסק · 12 נק'
השאלה: מה ניתן להסיק מהשוואת שני השעונים בתיבה 2 על הקשר בין מסכים לשינה? הסבירו.
חייבת לכלול: מסקנה: כיבוי מוקדם של המסך קשור לשינה ארוכה יותר; ביסוס בנתונים (8.5 לעומת 7); הסבר במילים שלי
תשובה לדוגמה: אפשר להסיק שמי שמכבים את המסך זמן מה לפני השינה ישנים יותר: הם ישנו כשעה וחצי יותר בממוצע (8.5 שעות לעומת 7). כלומר שימוש במסך עד הרגע האחרון קשור לשינה קצרה יותר, כנראה כי הגוף לא מספיק להירגע.

5. פרשנות והיסק · 12 נק'
השאלה: מדוע נכתבה ההערה "חלק מהתלמידים מופיעים ביותר מפלח אחד" בתיבה 3? הסבירו מה הייתה עלולה להיות הטעות בלעדיה.
חייבת לכלול: תפקיד ההערה: להבהיר שתלמיד אחד יכול להיות בכמה קבוצות; הטעות האפשרית: לחבר את המספרים ולקבל יותר מ־30; קישור לנתונים (18, 21, 9)
תשובה לדוגמה: ההערה נכתבה כי אם מחברים את המספרים בתיבה (9+21+18) מקבלים 48 – יותר מ־30 התלמידים שבכיתה. בלי ההערה הקורא היה עלול לחשוב שיש טעות בסקר. ההערה מסבירה שתלמיד אחד יכול גם לעשות ספורט וגם לפגוש חברים, ולכן הוא נספר בכמה פלחים.

6. פרשנות והיסק · 10 נק'
השאלה: מה משותף לדבריהם של אורי וטליה בתיבה 4, ובמה דבריה של סלאם שונים?
חייבת לכלול: המשותף: שניהם מתארים קשר עם אנשים (פנים אל פנים או מרחוק) כחוויה טובה; השוני: סלאם מתארת קושי להפסיק; ניסוח במילים שלי
תשובה לדוגמה: אורי וטליה מדברים שניהם על קשר טוב עם אנשים: אורי נהנה מהחברים בפארק בלי טלפון, וטליה משתמשת במסך כדי לשמור על קשר עם בת דודה רחוקה. סלאם, לעומתם, מתארת קושי – היא מתקשה להפסיק לצפות בלילה ונרדמת מאוחר.

7. פרשנות והיסק · 12 נק'
השאלה: מה מטרת התיבה האחרונה (תיבה 5), ומדוע לדעתכם היא מופיעה בסוף האינפוגרפיקה ולא בהתחלה?
חייבת לכלול: מטרה: להציע דרכים מעשיות לאיזון; הסבר המיקום: קודם מציגים נתונים ובעיה, אחר כך פתרון; קישור לתוכן התיבות הקודמות
תשובה לדוגמה: מטרת תיבה 5 היא לתת לקוראים דרכים מעשיות לשבוע מאוזן יותר. היא מופיעה בסוף כי קודם האינפוגרפיקה מראה את הנתונים – זמן מסך גבוה ושינה קצרה יותר – ורק אחרי שהקוראים מבינים את הבעיה, מוצעים להם פתרונות. כך הטיפים משכנעים יותר.

8. הערכה וביקורת · 13 נק'
השאלה: איזה טיפ מתיבה 5 הוא לדעתכם היעיל ביותר לתלמידי כיתה ח'? נמקו בעזרת נתון אחד מהאינפוגרפיקה.
חייבת לכלול: בחירת טיפ אחד; נימוק אישי ברור; נתון מתאים מהאינפוגרפיקה
תשובה לדוגמה: דוגמה: לדעתי הטיפ היעיל ביותר הוא "שעה לפני השינה – המסך נח בחדר אחר", כי לפי תיבה 2 מי שכיבו את המסך שעה לפני השינה ישנו בממוצע שעה וחצי יותר. שינה טובה עוזרת להתרכז בבית הספר ולהיות פחות עייפים. יש לקבל כל עמדה מנומקת המבוססת על נתון מהאינפוגרפיקה.

9. הערכה וביקורת · 13 נק'
השאלה: האם לדעתכם האינפוגרפיקה מציגה את המסכים בצורה הוגנת – רק כבעיה, או גם כדבר שיש בו תועלת? נמקו בעזרת שתי דוגמאות.
חייבת לכלול: עמדה ברורה (הוגנת / לא הוגנת); דוגמה ראשונה מהאינפוגרפיקה; דוגמה שנייה מהאינפוגרפיקה
תשובה לדוגמה: דוגמה: לדעתי האינפוגרפיקה הוגנת ברובה. מצד אחד היא מראה בעיות – שינה קצרה יותר אצל מי שמשתמש במסך עד ההירדמות (תיבה 2) ותלמידים שכמעט לא יצאו מהבית (תיבה 3). מצד שני היא מביאה את דבריה של טליה, שהמסך עוזר לה לשמור על קשר עם בת דודה רחוקה, והטיפים לא אוסרים מסכים אלא מציעים לקבוע להם זמן. יש לקבל כל עמדה מנומקת בשתי דוגמאות.

טקסט 2: "גילינו שגם אנחנו יכולים לשנות משהו" (כתבה)

1. איתור מידע · 9 נק'
השאלה: ציינו את שלושת המסלולים של קבוצת ההתנדבות.
חייבת לכלול: מסלול 1 – קריאה עם ילדים בספרייה; מסלול 2 – ביקורי שכנים מבוגרים; מסלול 3 – יום איסוף מזון
תשובה לדוגמה: שלושת המסלולים הם: קריאה משותפת עם ילדים צעירים בספרייה, ביקורים קבועים אצל שכנים מבוגרים שגרים לבד, ויום איסוף מזון פעם בחודש לפני החגים.

2. איתור מידע · 9 נק'
השאלה: מה מתחייב כל מתנדב לעשות לפי פסקה 2?
חייבת לכלול: תדירות – לפחות פעם בשבוע; משך – חצי שנה
תשובה לדוגמה: כל מתנדב מתחייב להגיע לפחות פעם בשבוע במשך חצי שנה.

3. איתור מידע · 10 נק'
השאלה: כיצד אוספים המתנדבים את המזון ביום האיסוף? תארו את השלבים לפי הסדר.
חייבת לכלול: עומדים ליד חנויות ומחלקים רשימה; מבקשים מהקונים להוסיף מוצר; בערב ממיינים ואורזים בחבילות
תשובה לדוגמה: בבוקר המתנדבים עומדים בכניסה לשלוש חנויות מכולת ומחלקים לקונים רשימת מוצרים יבשים. הם מבקשים מכל קונה להוסיף מוצר אחד לסל התרומות. בערב הם ממיינים את המוצרים בחדר הספורט של המתנ"ס ואורזים אותם בחבילות.

4. פרשנות והיסק · 11 נק'
השאלה: הסבירו את דבריה של רבקה: "הוא לא בא לעזור לי. הוא בא לבקר אותי. זה הבדל גדול."
חייבת לכלול: ההבדל: עזרה – מישהו חלש ומישהו חזק; ביקור – קשר שווה בין חברים; ראיה מהטקסט: שניהם מלמדים זה את זה; משמעות לרבקה: היא מרגישה מכובדת
תשובה לדוגמה: רבקה מבחינה בין עזרה לביקור. מי שבא "לעזור" רואה בה אישה חלשה שצריכה משהו, אבל מי שבא "לבקר" בא כחבר, בגובה העיניים. היחסים ביניהם הדדיים: היא לימדה את אדיסו שש־בש והוא לימד אותה לשלוח תמונות. לכן היא מרגישה מכובדת ולא נזקקת.

5. פרשנות והיסק · 11 נק'
השאלה: מה ניתן להסיק על האישה שקנתה שקית קמח (פסקה 4), ומדוע עלי זוכר אותה במיוחד?
חייבת לכלול: מסקנה: בעבר היא הייתה במצוקה וקיבלה עזרה; הסבר: עכשיו היא מחזירה טובה; קשר לעלי: הבין שהעזרה באמת משנה חיים
תשובה לדוגמה: אפשר להסיק שבעבר האישה הייתה במצב כלכלי קשה וקיבלה חבילת מזון, ושעכשיו מצבה השתפר והיא רוצה להחזיר טובה. עלי זוכר אותה כי היא הראתה לו שהחבילות שהם אורזים באמת עוזרות לאנשים, ושמי שקיבל עזרה יכול בעתיד לתת בעצמו.

6. פרשנות והיסק · 11 נק'
השאלה: מה תפקיד הפסקה האחרונה בכתבה? הסבירו כיצד היא מתקשרת לכותרת.
חייבת לכלול: תפקיד: סיכום וסגירה רגשית של הכתבה; הקשר: הכותרת היא המשפט שכתב דניאל; הסבר הקשר לרעיון המרכזי
תשובה לדוגמה: הפסקה האחרונה מסכמת את הכתבה: היא מתארת את ערב הסיכום ומה למדו המתנדבים, ומסיימת ברגע מרגש – התמונה שרבקה שלחה לבד. הכותרת לקוחה מהפתק של דניאל, "גילינו שגם אנחנו יכולים לשנות משהו", וכך הסיום חוזר לרעיון המרכזי של הכתבה: בני נוער יכולים לחולל שינוי.

7. פרשנות והיסק · 12 נק'
השאלה: מדוע לדעתכם אדיסו לא כתב כלום על הפתק, אלא הראה תמונה? מה הוא רצה לומר בכך?
חייבת לכלול: מה התמונה מראה: רבקה למדה לשלוח תמונות לבד; המשמעות: ההצלחה של ההתנדבות; הסבר: תמונה מוכיחה יותר ממילים
תשובה לדוגמה: אדיסו הראה תמונה כי היא הוכחה מוחשית למה שהשיג: רבקה, בת 86, למדה ממנו לשלוח תמונות ועשתה זאת לבד בפעם הראשונה. התמונה אומרת יותר ממשפט – היא מראה שהקשר ביניהם שינה משהו אמיתי בחייה, ושגם הוא, נער בן 14, יכול לשנות.

8. הערכה וביקורת · 13 נק'
השאלה: הרכזת אומרת שהקושי הגדול בהתנדבות הוא ההתמדה. האם אתם מסכימים? נמקו ותנו דוגמה מחייכם או מהכתבה.
חייבת לכלול: עמדה ברורה; נימוק; דוגמה מהחיים או מהכתבה
תשובה לדוגמה: דוגמה: אני מסכימה עם הרכזת. בהתחלה כל דבר חדש מרגש, אבל אחרי כמה שבועות יש מבחנים, עייפות ומזג אוויר קר, ואז קל לוותר. גם לי זה קרה בחוג שהתחלתי בהתלהבות והפסקתי אחרי חודש. לכן ההישג האמיתי הוא להמשיך להגיע. יש לקבל כל עמדה מנומקת עם דוגמה.

9. הערכה וביקורת · 14 נק'
השאלה: איזה מן המסלולים בכתבה הייתם בוחרים להתנדב בו? הביעו דעה ונמקו בשני נימוקים, אחד מהם מתוך הכתבה.
חייבת לכלול: בחירת מסלול אחד; נימוק אישי; נימוק המבוסס על פרט מהכתבה
תשובה לדוגמה: דוגמה: הייתי בוחר במסלול הביקורים אצל שכנים מבוגרים. ראשית, אני אוהב לשמוע סיפורים מהעבר ואני חושב שאפשר ללמוד מאנשים מבוגרים הרבה. שנית, בכתבה רואים שהקשר בין אדיסו לרבקה היה הדדי – שניהם למדו זה מזה – וזה נראה לי משמעותי יותר מעזרה חד־פעמית. יש לקבל כל בחירה מנומקת בשני נימוקים.

טקסט 3: המסע הארוך של בקבוק קטן (מאמר מידע)

1. איתור מידע · 9 נק'
השאלה: מאילו חומרים מופקים חומרי הגלם של רוב בקבוקי המשקה?
חייבת לכלול: נפט; גז טבעי
תשובה לדוגמה: חומרי הגלם של רוב בקבוקי המשקה מופקים בעיקר מנפט ומגז טבעי.

2. איתור מידע · 10 נק'
השאלה: ציינו שלושה שלבים בתהליך המחזור של בקבוק, לפי פסקה 5.
חייבת לכלול: שלב: איסוף; שלב: מיון ושטיפה; שלב: טחינה לפתיתים
תשובה לדוגמה: לפי פסקה 5, הבקבוק נאסף, ממוין לפי סוג, נשטף ונטחן לפתיתים קטנים, ומהפתיתים מייצרים מוצרים חדשים (מספיקים שלושה שלבים).

3. איתור מידע · 10 נק'
השאלה: הביאו שתי דוגמאות מהמאמר לפגיעה של פלסטיק בבעלי חיים בים.
חייבת לכלול: דוגמה 1 – צב ים שחושב ששקית היא מדוזה; דוגמה 2 – עופות ים שמאכילים גוזלים בפלסטיק; הנזק: הקיבה מתמלאת והבריאות נפגעת
תשובה לדוגמה: דוגמה ראשונה: צב ים עלול לחשוב ששקית צפה היא מדוזה ולבלוע אותה. דוגמה שנייה: עופות ים עלולים להאכיל את גוזליהם בפיסות פלסטיק. הפלסטיק ממלא את הקיבה ופוגע בבריאותם.

4. פרשנות והיסק · 11 נק'
השאלה: מדוע הכותב משווה בפסקה 3 בין הבקבוק לבין קליפת תפוז ועלה יבש? מה ההשוואה מדגישה?
חייבת לכלול: ההבדל: קליפה ועלה מתכלים, פלסטיק אינו מתכלה; מה מודגש: הפלסטיק נשאר בטבע זמן רב; ניסוח במילים שלי
תשובה לדוגמה: הכותב משווה לדברים מוכרים שמתפרקים בטבע מהר – קליפת תפוז ועלה יבש – כדי להראות בניגוד אליהם שהפלסטיק אינו מתכלה: חיידקים כמעט לא מפרקים אותו, והוא רק מתפורר לחתיכות קטנות ונשאר בסביבה מאות שנים. ההשוואה הופכת רעיון מדעי למובן ומוחשי.

5. פרשנות והיסק · 12 נק'
השאלה: מה ניתן להסיק מפסקה 3 על כך ש"הבקבוק נעלם" כשכבר איננו רואים אותו?
חייבת לכלול: מסקנה: הבקבוק לא נעלם באמת; הסבר: הוא מתפורר למיקרופלסטיק; ראיה: מיקרופלסטיק נמצא בים, בחול ובבעלי חיים
תשובה לדוגמה: אפשר להסיק שגם כשאיננו רואים את הבקבוק, הוא לא באמת נעלם: הוא מתפורר לחלקיקים זעירים – מיקרופלסטיק – שקשה לראות אותם, אבל הם נמצאים בים, בחול, בקרקע ואפילו בגוף של דגים ועופות. כלומר הנזק ממשיך גם כשהפסולת כבר לא נראית.

6. פרשנות והיסק · 11 נק'
השאלה: מה תפקיד המילים "אולם המחזור אינו פתרון קסם" בפסקה 5?
חייבת לכלול: תפקיד: מעבר מיתרונות המחזור למגבלותיו (ניגוד); מגבלה לפחות אחת מהטקסט; הכנה למסקנה בפסקה 6 – לצמצם
תשובה לדוגמה: הביטוי מסמן ניגוד ("אולם"): אחרי שהכותב תיאר את יתרונות המחזור, הוא מזהיר שהמחזור אינו פותר את הבעיה לגמרי – הוא דורש הובלה ואנרגיה, לא כל בקבוק מגיע אליו, ואיכות החומר יורדת. כך הוא מכין את הקורא למסקנה בפסקה 6: הצעד החשוב ביותר הוא לצמצם את השימוש.

7. פרשנות והיסק · 12 נק'
השאלה: מה מטרת המאמר? הסבירו כיצד הפסקה הראשונה ו הפסקה האחרונה עוזרות להשיג אותה.
חייבת לכלול: מטרה: להסביר את מסלול הבקבוק ולשכנע לצמצם פלסטיק; תפקיד הפתיחה: מצב מוכר שמעורר עניין; תפקיד הסיום: פנייה לקורא ושינוי הרגל
תשובה לדוגמה: מטרת המאמר היא להסביר מה עובר על בקבוק פלסטיק לאורך "חייו" ולעודד את הקוראים לצמצם שימוש בפלסטיק חד־פעמי. הפתיחה מתחילה במצב יומיומי מוכר – שתייה בדרך לאימון – ומנגידה בין חצי שעה של שימוש למאות שנים בטבע, וכך מעוררת עניין. הסיום פונה ישירות לקוראים ("בפעם הבאה שתחזיקו"), מסכם את המסע ומזמין אותם לבחור בבקבוק רב־פעמי.

8. הערכה וביקורת · 12 נק'
השאלה: הכותב טוען שצמצום עדיף על מחזור. האם אתם מסכימים? נמקו בעזרת מידע מהמאמר.
חייבת לכלול: עמדה ברורה; נימוק; פרט תומך מהמאמר
תשובה לדוגמה: דוגמה: אני מסכים. בקבוק שלא יוצר בכלל לא צרך נפט, לא זיהם את האוויר במפעל ובמשאית ולא יכול להגיע לים. לעומת זאת, לפי המאמר, גם מחזור דורש אנרגיה, לא כל בקבוק מגיע אליו, ואיכות החומר יורדת. לכן עדיף למנוע את הפסולת מראש. יש לקבל כל עמדה מנומקת המבוססת על המאמר.

9. הערכה וביקורת · 13 נק'
השאלה: הציעו פעולה אחת שהכיתה או בית הספר שלכם יכולים לעשות כדי לצמצם פלסטיק חד־פעמי. הסבירו מדוע היא מעשית.
חייבת לכלול: הצעה מוגדרת וברורה; הסבר למה היא מעשית (קלה, זולה, אפשרית); קישור לתועלת לסביבה
תשובה לדוגמה: דוגמה: אני מציעה "שבוע בלי בקבוקים" בכיתה: כל תלמיד מביא בקבוק רב־פעמי, וליד הקולר תולים טבלה שבה מסמנים כל יום מי מילא בקבוק. זה מעשי כי כמעט לכל אחד יש בקבוק בבית והקולר כבר קיים, וזה חוסך עשרות בקבוקים בשבוע. יש לקבל כל הצעה מעשית ומנומקת.

טקסט 4: בקשה לשיפוץ מגרש הספורט בשכונת הגפן (מכתב)

1. איתור מידע · 9 נק'
השאלה: מי כתב את המכתב, ולמי הוא נשלח?
חייבת לכלול: הכותבים: מועצת התלמידים (יעל ומוחמד); הנמען: ראש המועצה המקומית
תשובה לדוגמה: המכתב נכתב בידי מועצת התלמידים של חטיבת הביניים, וחתמו עליו יושבי הראש יעל אוחיון ומוחמד עבאס. הוא נשלח למר אברהם שטרן, ראש המועצה המקומית.

2. איתור מידע · 10 נק'
השאלה: ציינו ארבעה ליקויים במגרש, על פי פסקה 2.
חייבת לכלול: משטח סדוק ומלא בורות; סל כדורסל שבור; גדר קרועה; אין תאורה
תשובה לדוגמה: הליקויים: המשטח סדוק ומלא בורות, אחד מסלי הכדורסל שבור, הגדר קרועה בכמה מקומות, ואין במגרש תאורה כלל.

3. איתור מידע · 10 נק'
השאלה: מה מציעים התלמידים לתרום בעצמם, לפי פסקה 5?
חייבת לכלול: התנדבות לניקוי המגרש ולצביעת הספסלים; ארגון טורניר פתיחה
תשובה לדוגמה: התלמידים מציעים להתנדב לנקות את המגרש ולצבוע את הספסלים, ולארגן "טורניר פתיחה" שכונתי כשהשיפוץ יסתיים.

4. פרשנות והיסק · 11 נק'
השאלה: מה תפקיד המילים "ראשית", "שנית", "שלישית" בפסקה 4? הסבירו כיצד הן עוזרות לכותבים.
חייבת לכלול: זיהוי: מילות קישור של מנייה/סדר; תפקיד: מארגנות את הנימוקים בבירור; תרומה: הקורא רואה שיש שלושה נימוקים נפרדים – משכנע יותר
תשובה לדוגמה: אלה מילות קישור של מנייה וסדר. הן מחלקות את הפסקה לשלושה נימוקים נפרדים – בטיחות, בריאות וקהילה – כך שקל לראש המועצה לעקוב אחריהם. הסדר הברור מראה שהכותבים חשבו על הבקשה ברצינות, ולכן המכתב נשמע מאורגן ומשכנע יותר.

5. פרשנות והיסק · 12 נק'
השאלה: מדוע לדעתכם כתבו התלמידים "אנו יודעים ש תקציב המועצה מוגבל"? מה הם רצו להשיג בכך?
חייבת לכלול: הכרה בטענה הנגדית של המועצה (אין כסף); מטרה: להיראות הוגנים ובוגרים; הקשר להצעת העזרה שאחריו
תשובה לדוגמה: התלמידים מקדימים תשובה לטענה שהמועצה עלולה להעלות – שאין לה מספיק כסף. כשהם מודים בכך מראש, הם נראים הוגנים, מבינים ובוגרים, ולא רק דורשים. מיד אחר כך הם מציעים עזרה (התנדבות וטוריניר), וכך מקטינים את הנטל על המועצה ומגבירים את הסיכוי שהבקשה תתקבל.

6. פרשנות והיסק · 11 נק'
השאלה: מה מטרת הנספחים (העצומה והתמונות) שצורפו למכתב?
חייבת לכלול: העצומה: מוכיחה שרבים תומכים בבקשה; התמונות: מוכיחות את המצב הקשה; מטרה כללית: לחזק את האמינות והשכנוע
תשובה לדוגמה: הנספחים נועדו לחזק את הבקשה בהוכחות. העצומה, עם 210 חתימות של תלמידים והורים, מראה שלא מדובר ברצון של כמה ילדים בלבד אלא בצורך של השכונה. התמונות מראות לראש המועצה במו עיניו את הסדקים, הסל השבור והגדר הקרועה, כך שקשה להתעלם מהבעיה.

7. פרשנות והיסק · 11 נק'
השאלה: זהו את חלקי המכתב הרשמי: באיזו פסקה מופיעה הבקשה ובאיזו מופיעים הנימוקים? הסבירו מדוע זה הסדר ההגיוני.
חייבת לכלול: הבקשה – פסקה 3; הנימוקים – פסקה 4; הסבר: קודם מה מבקשים, אחר כך למה
תשובה לדוגמה: הבקשה מופיעה בפסקה 3 והנימוקים בפסקה 4. הסדר הגיוני: לפני כן (בפסקה 2) הכותבים מציגים את הרקע ואת הבעיה, אחר כך כותבים בבירור מה הם מבקשים, ורק אז מסבירים למה כדאי להיענות. כך הקורא יודע קודם על מה מדובר ואחר כך משתכנע.

8. הערכה וביקורת · 12 נק'
השאלה: איזה מבין שלושת הנימוקים בפסקה 4 הוא המשכנע ביותר לדעתכם? נמקו.
חייבת לכלול: בחירת נימוק אחד; הסבר מדוע הוא משכנע; התייחסות לנמען (ראש המועצה)
תשובה לדוגמה: דוגמה: לדעתי נימוק הבטיחות הוא המשכנע ביותר, כי הוא מבוסס על עובדה – שלושה ילדים כבר נפצעו – ואחריות לבטיחות הציבור היא תפקיד מרכזי של המועצה. קשה לראש מועצה להתעלם מסכנה ממשית לילדים. יש לקבל כל בחירה מנומקת.

9. הערכה וביקורת · 14 נק'
השאלה: האם לדעתכם המכתב כתוב בלשון מתאימה למכתב רשמי? הביאו שתי דוגמאות מהמכתב והציעו שיפור אחד.
חייבת לכלול: עמדה על התאמת הלשון; שתי דוגמאות לשוניות מהמכתב; הצעת שיפור מוגדרת
תשובה לדוגמה: דוגמה: המכתב כתוב בלשון רשמית ומתאימה. יש בו פנייה מסודרת ("לכבוד", "הנדון", "שלום רב"), ביטויים רשמיים כמו "בתודה מראש ובכבוד רב" ו"נציג מטעמך", ושימוש בגוף "אנו" במקום "אנחנו". שיפור אפשרי: לציין תאריך בראש המכתב ופרטי קשר שאליהם אפשר להשיב. יש לקבל כל הערכה מנומקת עם דוגמאות.

טקסט 5: פחות דפים, יותר למידה: על שיעורי הבית היומיים (טקסט טיעוני)

1. איתור מידע · 9 נק'
השאלה: מהי הטענה המרכזית של הכותבת? ציינו באיזו פסקה היא מופיעה.
חייבת לכלול: הטענה: אין לתת שיעורי בית בכל יום, אלא פעמיים–שלוש בשבוע; מיקום: פסקה 1
תשובה לדוגמה: הטענה המרכזית היא שאין לתת שיעורי בית בכל יום, אלא פעמיים או שלוש בשבוע – פחות אבל טובים יותר. היא מופיעה בסוף פסקה 1.

2. איתור מידע · 10 נק'
השאלה: ציינו את שלושת הנימוקים שהכותבת מביאה לטענתה.
חייבת לכלול: מנוחה; איכות; הוגנות
תשובה לדוגמה: שלושת הנימוקים: מנוחה (המוח צריך זמן להירגע ולישון), איכות (שיעורים מעטים יהיו משמעותיים יותר), והוגנות (לא לכל התלמידים יש תנאים זהים בבית).

3. איתור מידע · 10 נק'
השאלה: אילו שלוש דרכים אחרות לתרגול קבוע מציעה הכותבת בפסקה 5?
חייבת לכלול: חזרה של עשר דקות בתחילת שיעור; משימה שבועית שמתכננים לבד; קריאה חופשית של ספר
תשובה לדוגמה: הכותבת מציעה: עשר דקות של חזרה בתחילת כל שיעור, משימה שבועית אחת שהתלמידים מתכננים לבד, וקריאה חופשית של ספר שבחרו בעצמם.

4. פרשנות והיסק · 11 נק'
השאלה: מה תפקיד הפסקה הראשונה, שבה הכותבת מתארת ערב אחד שלה? מדוע לדעתכם בחרה לפתוח כך?
חייבת לכלול: תפקיד: פתיחה מעוררת עניין והצגת הטענה; השפעה: הקוראים מזדהים עם המצב; קשר לטענה: התיאור ממחיש את הבעיה
תשובה לדוגמה: הפסקה הראשונה פותחת את הטקסט ומציגה את הטענה. הכותבת בחרה לפתוח בתיאור אישי ומוחשי – ערב עמוס שמסתיים בשלושה דפים בתשע וחצי – כדי שהקוראים, ובעיקר תלמידים, יזדהו ויבינו מיד את הבעיה. כך הטענה שמגיעה בסוף הפסקה נשמעת מוצדקת.

5. פרשנות והיסק · 11 נק'
השאלה: הסבירו את המשפט: "שיעורי הבית, שנועדו לעזור ללמידה, דווקא פוגעים בה" (פסקה 2).
חייבת לכלול: המטרה: לעזור ללמידה; התוצאה ההפוכה: עייפות ופחות ריכוז; שרשרת סיבה ותוצאה: פחות שינה → פחות ריכוז
תשובה לדוגמה: יש כאן ניגוד בין המטרה לתוצאה. שיעורי הבית אמורים לחזק את הלמידה, אבל כשהם ניתנים בכל ערב, לא נשאר זמן למנוחה ולשינה. התלמיד מגיע עייף ומרוכז פחות, ולכן לומד פחות טוב בכיתה – כלומר השיעורים גורמים לתוצאה הפוכה מזו שרצו.

6. פרשנות והיסק · 12 נק'
השאלה: כיצד מתמודדת הכותבת עם הטענה הנגדית בפסקה 5? הסבירו מה היא מקבלת ממנה ומה היא דוחה.
חייבת לכלול: הטענה הנגדית: בלי שיעורים יומיים שוכחים ואין משמעת; מה מקבלת: תרגול והרגלים חשובים; מה דוחה: שהדרך היחידה היא שיעורי בית יומיים – יש חלופות
תשובה לדוגמה: הטענה הנגדית היא שבלי שיעורי בית יומיים תלמידים ישכחו את החומר ולא יפתחו משמעת עצמית. הכותבת מקבלת שתרגול קבוע והרגלים חשובים, אבל דוחה את הרעיון שרק שיעורי בית יומיים משיגים זאת: היא מציעה חלופות (חזרה בתחילת שיעור, משימה שבועית, קריאה חופשית) וטוענת שמשמעת נבנית כשסומכים על התלמידים לנהל את זמנם.

7. פרשנות והיסק · 12 נק'
השאלה: מה ניתן להסיק מהנימוק השלישי על הקשר בין שיעורי בית לבין הבדלים בין תלמידים?
חייבת לכלול: מסקנה: יותר שיעורי בית מגדילים פערים; הסבר: תנאים שונים בבית (שקט, עזרה, עבודה); ההבחנה: בכיתה ההזדמנות שווה יותר
תשובה לדוגמה: אפשר להסיק ששיעורי בית רבים מגדילים את הפערים בין תלמידים: מי שיש לו חדר שקט והורים פנויים יצליח בהם יותר ממי שחולק חדר, עובד או מטפל בבני משפחה. לכן ההצלחה בשיעורי הבית תלויה לא רק בתלמיד אלא גם בתנאים בבית, ואילו בכיתה כולם מקבלים עזרה דומה.

8. הערכה וביקורת · 12 נק'
השאלה: האם ההצעה של הכותבת בסיכום ("מפת שיעורי בית" משותפת) מעשית לדעתכם? נמקו.
חייבת לכלול: עמדה ברורה; נימוק לגבי היכולת לבצע; אפשר: הצעה לשיפור
תשובה לדוגמה: דוגמה: לדעתי ההצעה מעשית. מספיק לוח משותף בחדר המורים או טבלה שבועית שכל מורה ממלא בה את המשימות שנתן, ואז קל לראות אם יום מסוים כבר עמוס. היא לא עולה כסף ולא מבטלת שיעורי בית. אולי יהיה קשה בשבועות של מבחנים, ולכן כדאי לתכנן גם אותם בלוח. יש לקבל כל עמדה מנומקת.

9. הערכה וביקורת · 13 נק'
השאלה: האם הכותבת שכנעה אתכם? הביעו דעה ונמקו בעזרת נימוק אחד מהטקסט ונימוק אחד משלכם.
חייבת לכלול: עמדה ברורה (שוכנעתי / לא שוכנעתי); נימוק מתוך הטקסט; נימוק אישי חדש
תשובה לדוגמה: דוגמה: הכותבת שכנעה אותי. נימוק מהטקסט: כשיש שיעורים בכל ערב לא נשאר זמן לשינה, ותלמיד עייף מתרכז פחות בכיתה. נימוק משלי: כשיש לי ערבים פנויים אני קורא ספרים שאני אוהב ומתאמן, וזה גם לימוד – רק מסוג אחר. יש לקבל גם עמדה מנוגדת, כל עוד היא מנומקת בשני הנימוקים הנדרשים.

?

השאלה כטקסט – חוברת עבודה לכיתה ח'

חוברת לתלמיד/ה · רגיל

קוראים את השאלה לפני שעונים: חמישה שלבים, שלושה ממדים, חמישה טקסטים

1 2 3 4 5

יצרה: רוית ראש בן ישי

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

תוכן החוברת

חלק א' – מכירים את השיטה	כרזת חמשת השלבים, שלושת הממדים, מילון מילות שאלה, מפרקים שאלה יחד
חלק ב' – טקסט 1 – השבוע הדיגיטלי שלנו	אינפוגרפיקה
חלק ב' – טקסט 2 – "גילינו שגם אנחנו יכולים לשנות משהו"	כתבה
חלק ג' – טקסט 3 – המסע הארוך של בקבוק קטן	מאמר מידע
חלק ג' – טקסט 4 – בקשה לשיפוץ מגרש הספורט בשכונת הגפן	מכתב

חלק א' – מכירים את השיטה

❓ חמשת השלבים: קוראים את השאלה כטקסט

1 👀 קוראים את השאלה

קוראים את השאלה או ההוראה עד הסוף – לאט, ואפילו פעמיים.

שאלה היא טקסט קצר: יש בה נושא, מידע והוראה. אל תקפצו לתשובה לפני שסיימתם לקרוא.

2 💡 איזה מידע אפשר להפיק מהשאלה?

שואלים: על מה השאלה? על איזה חלק בטקסט? האם היא נותנת לי מושג, ציטוט או מספר פסקה?

לפעמים חצי מהתשובה כבר כתובה בשאלה – למשל "בפסקה 3 מסופר על...".

3 🖍️ מסמנים את מילות השאלה

מסמנים את מילת השאלה (מה, מדוע, הסבירו, השוו...) ואת המילים שמגדירות את המשימה (שתי, בפסקה 2, לדעתכם, נמקו).

מספר בשאלה = מספר החלקים בתשובה. "נמקו" = חייבים "כי...".

4 🧭 מה עליי לעשות כדי לענות?

מנסחים לעצמנו משפט אחד: "אני צריך/ה לחפש... / להסביר... / להביע עמדה ולנמק...", ומחליטים איפה מחפשים: בטקסט, בין השורות או בראש שלי.

כאן מזהים את ממד השאלה: איתור מידע, פרשנות והיסק, או הערכה וביקורת.

5 ✍️ מבצעים את המשימה

עונים במשפט מלא, משתמשים במילים מהשאלה בפתיחת התשובה, ובודקים: עניתי על כל החלקים?

בדיקה אחרונה: חוזרים לסימונים של שלב 3 ומסמנים ✔ ליד כל חלק שעניתם עליו.

שלושה ממדים של שאלות

🔍 איתור מידע

איפה התשובה? המידע כתוב בטקסט במפורש
מילים מזהות: מה, מי, מתי, היכן, כמה, ציינו, העתיקו, מצאו, מנו
צורת התשובה: מוצאים את המקום בטקסט ומעתיקים או מנסחים במילים שלכם. אין צורך בדעה אישית.
לדוגמה: ציינו שני יתרונות של... על פי פסקה 2.

🧩 פרשנות והיסק

איפה התשובה? התשובה "בין השורות" – מחברים פרטים ומסיקים
מילים מזהות: מדוע, הסבירו, מה ניתן להסיק, מה הקשר, מה מטרת, מה תפקיד, השוו, למה התכוון/ה
צורת התשובה: טענה + הסבר + ביסוס מהטקסט ("כפי שכתוב... ").
לדוגמה: הסבירו מדוע הכותב/ת בחר/ה לפתוח בשאלה.

⚖️ הערכה וביקורת

איפה התשובה? מחברים את הטקסט לידע ולעמדה שלכם
מילים מזהות: האם, הביעו דעה, לדעתכם, נמקו, הציעו, האם הכותרת מתאימה, עד כמה משכנע
צורת התשובה: עמדה ברורה + 2 נימוקים + קשר לטקסט. כל עמדה מנומקת מתקבלת.
לדוגמה: האם לדעתכם הטיעון משכנע? נמקו.

📖 מילון מילות שאלה

מילת השאלה מגלה לנו מה לעשות ואיך תיראה התשובה.

מילת השאלה	ממד	מה עליי לעשות?	איך תיראה התשובה?	דוגמה
מה / מי / מתי / היכן	איתור מידע	לאתר פרט שכתוב בטקסט	משפט מלא עם הפרט שמצאתם	מה הוצע לתלמידים בפסקה 2?
כמה	איתור מידע	לאתר מספר או כמות	המספר + על מה הוא מספר	כמה שעות שינה מומלצות?
ציינו / מנו	איתור מידע	לכתוב פרטים בלי להסביר	רשימה לפי המספר שבשאלה (שניים = 2 פרטים)	ציינו שתי פעולות של המתנדבים.
העתיקו / מצאו	איתור מידע	להעתיק מילים מדויקות מהטקסט	ציטוט במירכאות	העתיקו את המשפט שמסכם את הכתבה.
על פי / לפי הטקסט	איתור מידע	לענות רק ממה שכתוב, לא מהידע שלי	"לפי הטקסט..." + הפרט	לפי הכתבה, מה הקושי הגדול ביותר?
מדוע / למה	פרשנות והיסק	למצוא סיבה – כתובה או מוסתרת	"...משום ש..."	מדוע החליטה הכיתה לשתול צמחי תבלין?
הסבירו	פרשנות והיסק	לפרש ולהבהיר במילים שלי	טענה + הסבר + דוגמה מהטקסט	הסבירו את הכותרת.
מה ניתן להסיק	פרשנות והיסק	לחבר רמזים ולהגיע למסקנה שלא כתובה במפורש	מסקנה + הרמז שהוביל אליה	מה ניתן להסיק על הרגשתה של הכותבת?
מה הקשר בין	פרשנות והיסק	למצוא איך שני דברים מתחברים (סיבה–תוצאה, ניגוד, דוגמה)	"הקשר הוא... כי..."	מה הקשר בין פסקה 2 לפסקה 3?
מה מטרת / מה תפקיד	פרשנות והיסק	להבין למה הכותב/ת כתב/ה חלק מסוים	"המטרה היא ל... – לכן..."	מה תפקיד הציטוט בפסקה 4?
השוו	פרשנות והיסק	למצוא דומה ושונה בין שני דברים	קריטריון השוואה + דומה + שונה	השוו בין שתי העמדות בטקסט.
למי מיועד	פרשנות והיסק	לזהות את קהל היעד לפי רמזים	הנמען + רמז מהטקסט	למי מיועדת המודעה? הוכיחו.
איזו כותרת מתאימה	פרשנות והיסק	לבחור או לנסח כותרת שמסכמת את הרעיון המרכזי	כותרת + הסבר מדוע היא מתאימה	הציעו כותרת אחרת לפסקה 3.
הביאו דוגמה	פרשנות והיסק	לתת מקרה מוחשי שממחיש רעיון	"לדוגמה..." + קישור לרעיון	הביאו דוגמה מהטקסט לעצמאות.
לדעתכם / הביעו דעה	הערכה וביקורת	לנקוט עמדה אישית	"לדעתי... כי..."	לדעתכם, האם כדאי לאמץ את הרעיון?

נמקו	הערכה וביקורת	להוסיף סיבה לכל טענה	טענה + "משום ש..." (לפחות נימוק אחד, עדיף שניים)	האם הייתם מצטרפים? נמקו.
האם	הערכה וביקורת	להכריע (כן/לא/במידה מסוימת) ולבסס	הכרעה + נימוקים	האם הכותרת מתאימה לכתבה?
עד כמה משכנע	הערכה וביקורת	לבקר את הטיעון: נימוקים, דוגמאות, טיעון נגד	הערכה + 2 נימוקים מהטקסט	עד כמה משכנע הטיעון של הכותבת?
הציעו	הערכה וביקורת	ליצור רעיון חדש שמתאים לטקסט	הצעה + למה היא תעזור	הציעו דרך נוספת לחסוך במים.
שכנעו / כתבו מכתב	הערכה וביקורת	לכתוב טקסט קצר משלכם לפי סוגה	מבנה הסוגה + טיעונים	כתבו תגובה קצרה לבלוג.

👩‍🏫 מפרקים שאלה יחד – דוגמה מודרכת

השאלה לקוחה מהטקסט "השבוע הדיגיטלי שלנו". כך נראה פירוק מלא, שלב אחרי שלב:

מדוע נכתבה ההערה "חלק מהתלמידים מופיעים ביותר מפלח אחד" בתיבה 3? הסבירו מה הייתה עלולה להיות הטעות בלעדיה.

1. **קוראים:** קראנו את השאלה עד הסוף, פעמיים.
2. **מה השאלה מספרת לי?** השאלה מצטטת את ההערה מתיבה 3 ושואלת על מטרתה.
3. **מסמנים:** מדוע · ההערה · בתיבה 3 · הסבירו · הטעות
4. **מה עליי לעשות?** להסביר מה ההערה מבהירה ומה הקורא היה חושב בטעות אילו לא הייתה.
   הממד: פרשנות והיסק **התשובה חייבת לכלול:** תפקיד ההערה: להבהיר שתלמיד אחד יכול להיות בכמה קבוצות; הטעות האפשרית: לחבר את המספרים ולקבל יותר מ־30; קישור לנתונים (18, 21, 9)
5. **התשובה:** ההערה נכתבה כי אם מחברים את המספרים בתיבה (9+21+18) מקבלים 48 – יותר מ־30 התלמידים שבכיתה. בלי ההערה הקורא היה עלול לחשוב שיש טעות בסקר. ההערה מסבירה שתלמיד אחד יכול גם לעשות ספורט וגם לפגוש חברים, ולכן הוא נספר בכמה פלחים.

✔ בדיקה: חוזרים לכל מילה מסומנת ובודקים שעניתם עליה.

חלק ב' – תרגול מודרך

💭 לפני הקריאה: נסו לנחש: כמה שעות ביום אתם מבלים מול מסכים מחוץ לשעות הלימודים? האם הייתם רוצים לשנות משהו בזה?

טקסט 1 · אינפוגרפיקה

השבוע הדיגיטלי שלנו

סקר כיתתי לדוגמה: כמה זמן אנחנו מול מסכים – ומה קורה בינתיים לשינה, לספורט ולחברים?

1. כותרת ראשית ופס עליון: "השבוע הדיגיטלי שלנו". מתחת לכותרת מופיעה הערה באותיות קטנות: "סקר כיתתי לדוגמה – 30 תלמידות ותלמידים של כיתה ח' דמיונית מילאו יומן מסכים במשך שבוע אחד. כל המספרים להמחשה בלבד." בצד ימין מצוירת שעון חול, ובצד שמאל טלפון שמסכו מחייך בעייפות.

2. תיבה 1 – "כמה זמן מסך ביום?": גרף עמודות מחלק את הכיתה לשלוש קבוצות. 8 תלמידים מבלים עד שעתיים ביום מול מסכים מחוץ לשעות הלימודים, 14 תלמידים מבלים בין שעתיים לארבע שעות, ו־8 תלמידים מבלים יותר מארבע שעות. מעל העמודה הגבוהה כתוב: "רוב הכיתה נמצאת באמצע". בפינת התיבה מופיע עוד נתון: בסוף השבוע עלה זמן המסך הממוצע של הכיתה בכשעה וחצי בכל יום, לעומת ימי הלימודים.

3. תיבה 2 – "מסכים ושינה": שני שעונים מעוררים עומדים זה לצד זה. מתחת לשעון הראשון כתוב: "מי שכיבו את המסך לפחות שעה לפני השינה – ישנו בממוצע 8 שעות וחצי בלילה". מתחת לשעון השני כתוב: "מי שהשתמשו במסך עד הרגע שנרדמו – ישנו בממוצע 7 שעות בלבד". ליד השעונים מופיעה בועה: "האור של המסך והתוכן המרגש מקשים על הגוף להירגע ולהירדם".

4. תיבה 3 – "מה עוד עשינו השבוע?": עיגול גדול מחולק לפלחים צבעוניים. 18 תלמידים אמרו שעסקו בספורט או בפעילות גופנית לפחות שלוש פעמים בשבוע; 21 תלמידים נפגשו עם חברים פנים אל פנים לפחות פעמיים; ו־9 תלמידים כתבו שבשבוע הזה "כמעט לא יצאו מהבית". בתחתית העיגול נכתב: "שימו לב: חלק מהתלמידים מופיעים ביותר מפלח אחד". לצד העיגול מצוירת דמות קטנה עם כדור ונעלי ספורט, ומעליה הכיתוב: "התנועה והמפגשים הם הדלק של השבוע".

5. תיבה 4 – "מה אמרתם?": שלושה ציטוטים בבועות דיבור. אורי: "כשאני משחק עם החברים בפארק אני לא נזכר בכלל בטלפון". סלאם: "בלילה אני אומרת לעצמי עוד

סרטון אחד, ופתאום כבר מאוחר". טליה: "המסך עוזר לי לשמור על קשר עם בת דודה שגרה רחוק, אז הוא לא רק רע". ויונתן: "ניסיתי יום אחד בלי מסכים אחרי בית הספר. בהתחלה השתעממתי, אבל בסוף בניתי עם אחי מסלול מכשולים בחצר".

6 תיבה 5 – "חמישה טיפים לשבוע מאוזן": רשימה עם סמלים קטנים. 1. שעה לפני השינה – המסך נח בחדר אחר. 2. ארוחה משפחתית בלי מסכים. 3. קובעים מראש "זמן מסך" ומפעילים שעון. 4. כל יום – לפחות חצי שעה של תנועה בחוץ. 5. מחליפים הודעה אחת בפגישה אמיתית. בתחתית האינפוגרפיקה מופיעה שאלה גדולה: "ואיך נראה השבוע הדיגיטלי שלכם?"

📚 **מילים חשובות: יומן מסכים** – דף שבו רושמים כל יום כמה זמן היינו מול מסך · **להמחשה** – כדי להראות ולהסביר, לא נתון אמיתי · **בממוצע** – בערך, כשמחשבים את כולם יחד · **פלחים** – חלקים של עיגול, כמו חתיכות של עוגה · **מאוזן** – שיש בו מכל דבר במידה נכונה · **פנים אל פנים** – במפגש אמיתי, לא דרך מסך

שאלות על הטקסט "השבוע הדיגיטלי שלנו"

שאלה 1

8 נק'

1 **כמה תלמידים השתתפו בסקר, ובמשך כמה זמן מילאו את היומן?**

2 מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4 הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5 התשובה שלי:

_____

_____

שאלה 2

10 נק'

1 **ציינו כמה שעות ישנו בממוצע שתי הקבוצות שמוצגות בתיבה 2.**

2 מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4 הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5 התשובה שלי:

_____

_____

שאלה 3

10 נק'

1. **מה הסיבה שמופיעה בבועה בתיבה 2 לכך שקשה להירדם אחרי שימוש במסך? ציינו שני גורמים.**

2. מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4. הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5. התשובה שלי:

_____

_____

שאלה 4

12 נק'

1. **מה ניתן להסיק מהשוואת שני השעונים בתיבה 2 על הקשר בין מסכים לשינה? הסבירו.**

2. מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4. הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5. התשובה שלי:

_____

_____

_____

שאלה 5

12 נק'

1. **מדוע נכתבה ההערה "חלק מהתלמידים מופיעים ביותר מפלח אחד" בתיבה 3? הסבירו מה הייתה עלולה להיות הטעות בלעדיה.**

2. מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4. הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5. התשובה שלי:

_____

_____

_____

שאלה 6

10 נק'

1 **מה משותף לדבריהם של אורי וטליה בתיבה 4, ובמה דבריה של סלאם שונים?**

2 מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4 הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5 התשובה שלי:

_____

_____

_____

שאלה 7

12 נק'

1 **מה מטרת התיבה האחרונה (תיבה 5), ומדוע לדעתכם היא מופיעה בסוף האינפוגרפיקה ולא בהתחלה?**

2 מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4 הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5 התשובה שלי:

_____

_____

_____

שאלה 8

13 נק'

1 **איזה טיפ מתיבה 5 הוא לדעתכם היעיל ביותר לתלמידי כיתה ח'? נמקו בעזרת נתון אחד מהאינפוגרפיקה.**

2 מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4 הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5 התשובה שלי:

_____

_____

_____

_____

שאלה 9

13 נק'

1 **האם לדעתכם האינפוגרפיקה מציגה את המסכים בצורה הוגנת – רק כבעיה, או גם כדבר שיש בו תועלת? נמקו בעזרת שתי דוגמאות.**

2 מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4 הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5 התשובה שלי:

_____

_____

_____

_____

💭 **לפני הקריאה: האם התנדבתם פעם? מה לדעתכם מקבל המתנדב עצמו, מלבד ההרגשה הטובה?**

טקסט 2 · כתבה

״גילינו שגם אנחנו יכולים לשנות משהו״

בני נוער מהשכונה מתנדבים בספרייה, אצל שכנים מבוגרים וביום איסוף מזון – ומספרים מה קיבלו בחזרה

1. ביום שלישי בארבע אחר הצהריים, כשרוב בני הנוער בשכונה כבר בבית, הספרייה העירונית מתמלאת בקולות של ילדים קטנים. ליד כל שולחן יושבים ילד מכיתה א׳ ונער או נערה מכיתה ח׳, וביניהם ספר פתוח. "בהתחלה הוא בכלל לא רצה לקרוא," מספרת מאיה, בת 13, "אז התחלנו מספר עם הרבה תמונות. היום הוא כבר מבקש ממני להחליף תפקידים – הוא קורא ואני מקשיבה."

2. מאיה היא אחת מעשרים ושמונה בני נוער שהצטרפו השנה לקבוצת ההתנדבות של השכונה. הקבוצה פועלת בשלושה מסלולים: קריאה משותפת עם ילדים צעירים בספרייה, ביקורים קבועים אצל שכנים מבוגרים שגרים לבד, ויום איסוף מזון שמתקיים פעם בחודש לפני החגים. כל מתנדב בוחר מסלול אחד, ומתחייב להגיע לפחות פעם בשבוע במשך חצי שנה.

3. במסלול הביקורים התנדב השנה אדיסו, בן 14. כל יום חמישי הוא עולה לקומה השלישית בבניין שליד ביתו, אל רבקה, אישה בת 86. "בפעם הראשונה הייתי לחוץ. לא ידעתי על מה מדברים עם מישהי שמבוגרת ממני בשבעים שנה," הוא צוחק. "התברר שיש הרבה נושאים. היא לימדה אותי לשחק שש־בש, ואני לימדתי אותה לשלוח תמונות לנכדים שלה." רבקה מוסיפה: "הוא לא בא לעזור לי. הוא בא לבקר אותי. זה הבדל גדול."

4. יום איסוף המזון הוא האירוע הגדול של הקבוצה. מוקדם בבוקר עומדים המתנדבים בכניסה לשלוש חנויות מכולת בשכונה, מחלקים לקונים דף עם רשימת מוצרים יבשים – אורז, פסטה, שמן, שימורים – ומבקשים להוסיף מוצר אחד לסל התרומות. בערב ממיינים את המוצרים בחדר הספורט של המתנ״ס ואורזים אותם בחבילות. "בפעם האחרונה מילאנו מאה ועשרים ארגזים," אומר עלי, בן 13, "אבל מה שזכור לי במיוחד זה אישה אחת שקנתה שקית קמח בשבילנו ואמרה שפעם גם היא קיבלה חבילה כזאת."

5. נועה גבאי, רכזת הקבוצה, מסבירה שההתנדבות טובה לא רק למי שמקבל את העזרה. "בני נוער שומעים הרבה שהם רק בוחרים לבהות במסך ושלא אכפת להם," היא אומרת. "כאן הם מגלים שהם אחראים, שסומכים עליהם ושיש להם מה לתת. ראיתי נערים ביישנים שהפכו למובילי צוותים." לדבריה, הקושי הגדול הוא ההתמדה: "קל להתלהב בשבוע הראשון. ההישג האמיתי הוא להגיע גם בשבוע העשירי, כשיש מבחן או כשקר בחוץ."

6. בסוף השנה נפגשו המתנדבים לערב סיכום. כל אחד כתב על פתק משפט אחד שלמד. דניאל כתב: "גילינו שגם אנחנו יכולים לשנות משהו." מאיה כתבה: "לפעמים מספיק להקשיב." אדיסו לא כתב כלום – הוא פשוט הראה לכולם תמונה שרבקה שלחה לו לבד, בפעם הראשונה בחייה.

📚 **מילים חשובות: מסלול** – דרך פעילות אחת מתוך כמה אפשרויות · **מתחייב** – מבטיח לעשות משהו · **ממיינים** – מסדרים לפי סוגים · **רכזת** – האחראית שמארגנת את הקבוצה · **ביישנים** – שמתביישים ומדברים מעט · **ההתמדה** – להמשיך לעשות משהו לאורך זמן, גם כשקשה

שאלות על הטקסט ""גילינו שגם אנחנו יכולים לשנות משהו""

שאלה 1

9 נק'

1 **ציינו את שלושת המסלולים של קבוצת ההתנדבות.**

2 מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4 הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5 התשובה שלי:

_____

_____

שאלה 2

9 נק'

1 **מה מתחייב כל מתנדב לעשות לפי פסקה 2?**

2 מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4 הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5 התשובה שלי:

_____

_____

שאלה 3

10 נק'

1 **כיצד אוספים המתנדבים את המזון ביום האיסוף? תארו את השלבים לפי הסדר.**

2 מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4 הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5 התשובה שלי:

_____

_____

שאלה 4

11 נק'

1 **הסבירו את דבריה של רבקה: "הוא לא בא לעזור לי. הוא בא לבקר אותי. זה הבדל גדול."**

2 מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4 הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5 התשובה שלי:

_____

_____

_____

שאלה 5

11 נק'

1 **מה ניתן להסיק על האישה שקנתה שקית קמח (פסקה 4), ומדוע עלי זוכר אותה במיוחד?**

2 מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4 הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5 התשובה שלי:

_____

_____

_____

שאלה 6

11 נק'

1 **מה תפקיד הפסקה האחרונה בכתבה? הסבירו כיצד היא מתקשרת לכותרת.**

2 מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4 הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5 התשובה שלי:

_____

_____

_____

שאלה 7

12 נק'

1 **מדוע לדעתכם אדיסו לא כתב כלום על הפתק, אלא הראה תמונה? מה הוא רצה לומר בכך?**

2 מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4 הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5 התשובה שלי:

_____

_____

_____

שאלה 8

13 נק'

1 **הרכזת אומרת שהקושי הגדול בהתנדבות הוא ההתמדה. האם אתם מסכימים? נמקו ותנו דוגמה מחייכם או מהכתבה.**

2 מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4 הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5 התשובה שלי:

_____

_____

_____

_____

שאלה 9

14 נק'

1 **איזה מן המסלולים בכתבה הייתם בוחרים להתנדב בו? הביעו דעה ונמקו בשני נימוקים, אחד מהם מתוך הכתבה.**

2 מה השאלה מספרת לי? _____ ☐ סימנתי מילת שאלה ומילות משימה (3)

4 הממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות? _____

5 התשובה שלי:

_____

_____

_____

_____

חלק ג' – תרגול עצמאי

💭 לפני הקריאה: כמה בקבוקי פלסטיק לדעתכם זורקת הכיתה שלנו בשבוע אחד? ולאן הם הולכים אחרי שהם נזרקים לפח?

טקסט 3 · מאמר מידע

המסע הארוך של בקבוק קטן

בקבוק מים משמש אותנו כמה דקות – אבל מה קורה לו לפני כן ואחרי כן?

1. אנחנו קונים בקבוק מים, שותים אותו בדרך לאימון וזורקים אותו לפח – כל זה בתוך פחות מחצי שעה. אבל לבקבוק עצמו מחכה מסע ארוך בהרבה: הוא עלול להישאר בסביבה מאות שנים אחרי שסיים את תפקידו. כדי להבין מדוע, כדאי לעקוב אחרי הבקבוק מתחילת דרכו ועד סופה.

2. רוב בקבוקי המשקה עשויים מסוג פלסטיק שקוף, קל וחזק. חומרי הגלם שלו מופקים בעיקר מנפט ומגז טבעי – משאבים שנוצרו באדמה במשך מיליוני שנים ואינם מתחדשים. במפעל מחממים את חומר הגלם, יוצקים אותו לתבניות קטנות ומנפחים אותן באוויר חם עד שהן מקבלות צורת בקבוק. בכל אחד מהשלבים האלה, וגם בהובלת הבקבוקים המלאים לחנויות, נצרכת אנרגיה רבה ונפלטים גזים לאוויר.

3. אחרי השימוש מתחיל החלק הבעייתי. פלסטיק אינו מתכלה כמו קליפת תפוז או עלה יבש: חיידקים ופטריות כמעט אינם מסוגלים לפרק אותו. במקום להיעלם, הבקבוק מתפורר לאט לאט, בעיקר בהשפעת השמש והגלים, לחתיכות קטנות יותר ויותר. החלקיקים הזעירים ביותר נקראים "מיקרופלסטיק". הם קטנים כל כך שקשה לראות אותם, והם נמצאו בים, בחול ובקרקע, ואפילו בגופם של דגים ועופות.

4. בקבוק שנזרק ברחוב או בחוף עלול להגיע לים. שם בעלי חיים עלולים להסתבך בפסולת פלסטיק או לבלוע אותה בטעות. צב ים, למשל, עלול לחשוב ששקית צפה היא מדוזה, ועופות ים עלולים להאכיל את גוזליהם בפיסות צבעוניות של פלסטיק. הפלסטיק אינו מזין אותם, ממלא את הקיבה ועלול לפגוע בבריאותם.

5. יש גם דרך אחרת: מחזור. בקבוק שמגיע למתקן מחזור נאסף, ממוין לפי סוג, נשטף ונטחן לפתיתים קטנים. מהפתיתים אפשר לייצר מוצרים חדשים, כמו סיבים לבגדים חמים, שטיחים ולפעמים גם בקבוקים חדשים. אולם המחזור אינו פתרון קסם: גם הוא דורש הובלה ואנרגיה, לא כל בקבוק מגיע אליו, ולא תמיד אפשר למחזר את אותו החומר שוב ושוב בלי שאיכותו תרד.

6. לכן מומחים לסביבה מדגישים שהצעד החשוב ביותר הוא לצמצם מלכתחילה את השימוש בפלסטיק חד־פעמי. בקבוק רב־פעמי שממלאים בברז או בקולר, קופסת אוכל במקום שקית ניילון, וסירוב לקשית או לסכו"ם חד־פעמי – כל אלה פעולות קטנות. אבל כשהן נעשות בכל יום, ובידי הרבה אנשים, הן חוסכות ערמות של פסולת.

7 בפעם הבאה שתחזיקו בקבוק פלסטיק, נסו לחשוב על כל המסע שלו: מבאר נפט עמוק, דרך המפעל והמשאית, ועד לחוף או למתקן המחזור. ואולי אז הבחירה בבקבוק שאפשר למלא שוב תיראה לכם פשוטה הרבה יותר.

📚 **מילים חשובות: מתכלה** – מתפרק בטבע ונעלם עם הזמן · **משאבים** – חומרים מהטבע שבני אדם משתמשים בהם · **מתחדשים** – חוזרים ונוצרים מחדש בטבע · **מיקרופלסטיק** – חתיכות פלסטיק קטנות מאוד · **מחזור** – שימוש בחומר ישן כדי לייצר מוצר חדש · **לצמצם** – להקטין, להשתמש פחות

שאלות על הטקסט "המסע הארוך של בקבוק קטן"

שאלה 1

9 נק' · ✔ קראתי ✔ סימנתי

מאילו חומרים מופקים חומרי הגלם של רוב בקבוקי המשקה?

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 2

10 נק' · ✔ קראתי ✔ סימנתי

ציינו שלושה שלבים בתהליך המחזור של בקבוק, לפי פסקה 5.

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 3

10 נק' · ✔ קראתי ✔ סימנתי

הביאו שתי דוגמאות מהמאמר לפגיעה של פלסטיק בבעלי חיים בים.

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 4

11 נק' · ✔ קראתי ✔ סימנתי

מדוע הכותב משווה בפסקה 3 בין הבקבוק לבין קליפת תפוז ועלה יבש? מה ההשוואה מדגישה?

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 5 12 נק׳ · ✔ קראתי ✔ סימנתי

מה ניתן להסיק מפסקה 3 על כך ש"הבקבוק נעלם" כשכבר איננו רואים אותו?

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 6 11 נק׳ · ✔ קראתי ✔ סימנתי

מה תפקיד המילים "אולם המחזור אינו פתרון קסם" בפסקה 5?

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 7 12 נק׳ · ✔ קראתי ✔ סימנתי

מה מטרת המאמר? הסבירו כיצד הפסקה הראשונה והפסקה האחרונה עוזרות להשיג אותה.

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 8 12 נק׳ · ✔ קראתי ✔ סימנתי

הכותב טוען שצמצום עדיף על מחזור. האם אתם מסכימים? נמקו בעזרת מידע מהמאמר.

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 9 13 נק׳ · ✔ קראתי ✔ סימנתי

הציעו פעולה אחת שהכיתה או בית הספר שלכם יכולים לעשות כדי לצמצם פלסטיק חד־פעמי. הסבירו מדוע היא מעשית.

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

💭 **לפני הקריאה: אם הייתם רוצים לשנות משהו בשכונה שלכם, למי הייתם פונים – ואיך הייתם משכנעים אותו?**

טקסט 4 · מכתב

בקשה לשיפוץ מגרש הספורט בשכונת הגפן

מכתב רשמי של מועצת התלמידים אל ראש המועצה המקומית

1. לכבוד מר אברהם שטרן, ראש המועצה המקומית הנדון: בקשה לשיפוץ מגרש הספורט בשכונת הגפן שלום רב,

2. אנו, חברות וחברי מועצת התלמידים של חטיבת הביניים בשכונה, פונים אליך בשם התלמידים ובני הנוער בשכונת הגפן. מגרש הספורט שבין רחוב הזית לגן הציבורי הוא המקום היחיד בשכונה שבו אפשר לשחק כדורסל וכדורגל בחינם, אחרי שעות הלימודים ובחופשות. לפני כחמש־עשרה שנה הוא היה גאוות השכונה, אך כיום מצבו קשה: המשטח סדוק ומלא בורות, אחד מסלי הכדורסל שבור, הגדר קרועה בכמה מקומות, ואין בו תאורה כלל. בשל כך רבים מאיתנו מוותרים על המשחק, ואחרים נאלצים לנסוע למגרשים בשכונות אחרות, רחוק מהבית ובלי השגחה של מבוגרים.

3. בעקבות זאת, אנו מבקשים מהמועצה לשפץ את המגרש עד תחילת הקיץ הקרוב. בקשתנו כוללת ארבעה דברים עיקריים: יישור המשטח וצביעת הקווים מחדש, החלפת הסלים והשערים, תיקון הגדר והתקנת תאורה שתאפשר לשחק עד השעה תשע בערב. נשמח אם יוצבו גם שני ספסלים וברזייה, כדי שגם הורים ואחים קטנים יוכלו ליהנות מהמקום. חשוב לנו שהשיפוץ יתוכנן גם עבור ילדים עם מוגבלות, למשל בעזרת כניסה רחבה ושיפוע מתאים לכיסא גלגלים.

4. לבקשתנו כמה נימוקים. ראשית, בטיחות: בחודשים האחרונים נפצעו שלושה ילדים קל בברכיים ובקרסוליים בגלל הבורות במשטח, ובשעות החשיכה המגרש חשוך ומסוכן. שנית, בריאות: כשאין מקום נוח ובטוח לשחק בו, בני נוער נשארים בבית ומבלים שעות מול מסכים. מגרש מתוחזק ומואר יעודד אותנו לצאת ולהתאמן. שלישית, קהילה: המגרש הוא מקום מפגש לילדים מכל רחבי השכונה – ותיקים ועולים חדשים, ממשפחות שונות – ובו נוצרות חברויות שלא היו נוצרות בדרך אחרת. לבסוף, מגרש מטופל ומואר שומר גם על הניקיון ועל השקט בסביבה, כי מקום שאכפת למישהו ממנו נשמר טוב יותר.

5. אנו יודעים שתקציב המועצה מוגבל ושיש צרכים רבים. לכן אנו מציעים גם את עזרתנו: תלמידי השכבה יתנדבו לנקות את המגרש ולצבוע את הספסלים, ונארגן "טורניר פתיחה" שכונתי כשהשיפוץ יסתיים. בנוסף, צירפנו למכתב עצומה עליה חתמו מאתיים ועשרה תלמידים והורים מהשכונה, ותמונות של המצב הנוכחי.

6. נשמח להיפגש איתך, או עם נציג מטעמך, כדי להציג את הבקשה ולשמוע את תשובתך. אנו בטוחים שמגרש מחודש יהיה רווח לכל תושבי השכונה, צעירים ומבוגרים כאחד, ויהיה עדות לכך שהמועצה מקשיבה לקולם של בני הנוער ומשקיעה בעתיד השכונה. בתודה מראש ובכבוד רב, יעל אוחיון ומוחמד עבאס, יושבי ראש מועצת התלמידים בשם מועצת התלמידים

📚 **מילים חשובות: הנדון** – הנושא של המכתב · **מתוחזק** – שמטפלים בו ושומרים עליו במצב טוב · **תקציב** – הכסף שיש למוסד להוציא · **עצומה** – מכתב או רשימה שהרבה אנשים חותמים עליה כדי לבקש משהו · **נציג** – מי שבא בשם מישהו אחר · **רווח** – תועלת, דבר טוב שמקבלים

שאלות על הטקסט "בקשה לשיפוץ מגרש הספורט בשכונת הגפן"

שאלה 1

9 נק' · ✔ קראתי ✔ סימנתי

מי כתב את המכתב, ולמי הוא נשלח?

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 2

10 נק' · ✔ קראתי ✔ סימנתי

ציינו ארבעה ליקויים במגרש, על פי פסקה 2.

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 3

10 נק' · ✔ קראתי ✔ סימנתי

מה מציעים התלמידים לתרום בעצמם, לפי פסקה 5?

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 4

11 נק' · ✔ קראתי ✔ סימנתי

מה תפקיד המילים "ראשית", "שנית", "שלישית" בפסקה 4? הסבירו כיצד הן עוזרות לכותבים.

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 5 12 נק׳ · ✔ קראתי ✔ סימנתי

מדוע לדעתכם כתבו התלמידים "אנו יודעים שתקציב המועצה מוגבל"? מה הם רצו להשיג בכך?

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 6 11 נק׳ · ✔ קראתי ✔ סימנתי

מה מטרת הנספחים (העצומה והתמונות) שצורפו למכתב?

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 7 11 נק׳ · ✔ קראתי ✔ סימנתי

זהו את חלקי המכתב הרשמי: באיזו פסקה מופיעה הבקשה ובאיזו מופיעים הנימוקים? הסבירו מדוע זה הסדר ההגיוני.

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 8 12 נק׳ · ✔ קראתי ✔ סימנתי

איזה מבין שלושת הנימוקים בפסקה 4 הוא המשכנע ביותר לדעתכם? נמקו.

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 9

14 נק׳ · ✔ קראתי ✔ סימנתי

האם לדעתכם המכתב כתוב בלשון מתאימה למכתב רשמי? הביאו שתי דוגמאות מהמכתב והציעו שיפור אחד.

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

💭 **לפני הקריאה: מה לדעתכם קורה למוח שלנו אחרי יום לימודים ארוך? האם שיעורי בית עוזרים לו – או מעייפים אותו עוד יותר?**

טקסט 5 · טקסט טיעוני

פחות דפים, יותר למידה: על שיעורי הבית היומיים

מאמר דעה של תלמידת כיתה ח': האם באמת צריך שיעורי בית בכל יום?

1. השעה תשע וחצי בערב. אחרי יום לימודים של שבע שעות, אימון כדורעף ושעה של עזרה לאח הקטן, אני מתיישבת מול שלושה דפי עבודה במתמטיקה, חיבור באנגלית וקריאה של פרק בספר. אני לא היחידה: כמעט כל חבריי לכיתה מכירים את הערבים האלה. לכן אני רוצה לטעון טענה ברורה: אין לתת שיעורי בית בכל יום. עדיף לתת אותם פעמיים או שלוש בשבוע – פחות, אבל טובים יותר.

2. הנימוק הראשון הוא המנוחה. מוח של נער או נערה צריך זמן להירגע, לשחק ולישון כדי לעבד את מה שלמד. כשכל ערב נגמר בשיעורי בית, נשאר מעט זמן לשינה, לתנועה ולמשפחה. תלמיד עייף מגיע למחרת לכיתה מרוכז פחות, וכך שיעורי הבית, שנועדו לעזור ללמידה, דווקא פוגעים בה. גם שעות הפנאי אינן בזבוז זמן: בהן אנחנו מתאמנים, מנגנים, נפגשים עם חברים ומגלים במה אנחנו טובים.

3. הנימוק השני הוא איכות. כשמורים יודעים שהשיעורים ניתנים רק פעמיים בשבוע, הם בוחרים בקפידה משימות משמעותיות: לחקור שאלה, לכתוב טקסט אישי, לפתור בעיה מאתגרת. לעומת זאת, שיעורי בית יומיים הופכים לא פעם לחזרה משעממת על אותו תרגיל. תלמידים ממלאים אותם במהירות רק "כדי שיהיה", ולפעמים אף מעתיקים זה מזה בהפסקה – ואז אף אחד לא לומד דבר. משימה אחת מעניינת, שיש לה זמן לחשוב עליה, שווה יותר מחמישה דפים שנעשו בחופזה.

4. הנימוק השלישי הוא הוגנות. לא לכל התלמידים יש בבית תנאים זהים: לחלק יש חדר שקט והורים פנויים לעזור, ואחרים חולקים חדר עם אחים, עובדים אחרי הלימודים או מטפלים בבני משפחה. ככל שיש יותר שיעורי בית, הפער ביניהם גדל. כשהעבודה נעשית בעיקר בכיתה, עם המורה, כולם מקבלים הזדמנות שווה יותר. יוצא שבמקום לבדוק מה התלמיד יודע, שיעורי הבית בודקים לא פעם כמה עזרה יש לו בבית.

5. יש הטוענים שבלי שיעורי בית יומיים התלמידים ישכחו את החומר, וששההרגל לשבת וללמוד בכל יום מחנך למשמעת עצמית. זו טענה חשובה, ואני מסכימה שתרגול קבוע ושמירה על הרגלים חשובים. אבל אפשר להשיג אותם גם בדרכים אחרות: עשר דקות של חזרה בתחילת כל שיעור, משימה שבועית אחת שמתכננים לבד, או קריאה חופשית של ספר שבחרנו בעצמנו. משמעת עצמית נבנית כשסומכים עלינו לנהל את הזמן שלנו, ולא כשממלאים לנו כל ערב.

6. לסיכום, שיעורי בית אינם אויב, אבל יותר אינו תמיד טוב יותר. אני מציעה שבכל שכבה תיקבע "מפת שיעורי בית" משותפת למורים, כך שלא יינתנו ביום אחד משימות בכמה

מקצועות, ושלפחות שני ערבים בשבוע יהיו פנויים. כך נגיע לכיתה רעננים, סקרנים ומוכנים ללמוד באמת. אלינור טספאי, כיתה ח'3

📚 **מילים חשובות: לעבד** – לסדר בראש ולהבין מידע חדש · **בקפידה** – בזהירות ובתשומת לב · **הוגנות** – יחס שווה וצודק לכולם · **פער** – הבדל גדול בין שני דברים או אנשים · **משמעת עצמית** – היכולת לעשות מה שצריך גם בלי שמישהו יכריח · **רעננים** – נחים ומלאי כוח

שאלות על הטקסט "פחות דפים, יותר למידה: על שיעורי הבית היומיים"

שאלה 1

9 נק' · ✔ קראתי ✔ סימנתי

מהי הטענה המרכזית של הכותבת? ציינו באיזו פסקה היא מופיעה.

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 2

10 נק' · ✔ קראתי ✔ סימנתי

ציינו את שלושת הנימוקים שהכותבת מביאה לטענתה.

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 3

10 נק' · ✔ קראתי ✔ סימנתי

אילו שלוש דרכים אחרות לתרגול קבוע מציעה הכותבת בפסקה 5?

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 4

11 נק' · ✔ קראתי ✔ סימנתי

מה תפקיד הפסקה הראשונה, שבה הכותבת מתארת ערב אחד שלה? מדוע לדעתכם בחרה לפתוח כך?

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 5

11 נק׳ · ✔ קראתי ✔ סימנתי

הסבירו את המשפט: "שיעורי הבית, שנועדו לעזור ללמידה, דווקא פוגעים בה" (פסקה 2).

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 6

12 נק׳ · ✔ קראתי ✔ סימנתי

כיצד מתמודדת הכותבת עם הטענה הנגדית בפסקה 5? הסבירו מה היא מקבלת ממנה ומה היא דוחה.

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 7

12 נק׳ · ✔ קראתי ✔ סימנתי

מה ניתן להסיק מהנימוק השלישי על הקשר בין שיעורי בית לבין הבדלים בין תלמידים?

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 8

12 נק׳ · ✔ קראתי ✔ סימנתי

האם ההצעה של הכותבת בסיכום ("מפת שיעורי בית" משותפת) מעשית לדעתכם? נמקו.

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

שאלה 9

13 נק׳ · ✔ קראתי ✔ סימנתי

האם הכותבת שכנעה אתכם? הביעו דעה ונמקו בעזרת נימוק אחד מהטקסט ונימוק אחד משלכם.

4 ממד: ◯ איתור מידע ◯ פרשנות והיסק ◯ הערכה וביקורת מה עליי לעשות?

בודקים את עצמנו

מחוון עצמי

- ☐ קראתי את השאלה עד הסוף, יותר מפעם אחת.
- ☐ כתבתי מה השאלה כבר מספרת לי.
- ☐ סימנתי את מילת השאלה ואת המילים שמגדירות את המשימה.
- ☐ ניסחתי לעצמי "מה עליי לעשות" וזיהיתי את הממד.
- ☐ עניתי במשפט מלא שפותח במילים מהשאלה.
- ☐ עניתי על כל החלקים (אם כתוב "שתי" – יש שתיים).
- ☐ בשאלת "נמקו" כתבתי "משום ש...".
- ☐ חזרתי לטקסט כדי לבדוק את התשובה.

כרטיס יציאה

שם: _____ **תאריך:** _____

מילת שאלה אחת שלמדתי לזהות היום ומה היא דורשת:

השלב מתוך החמישה שהכי עזר לי:

שאלה שעדיין קשה לי לפרק: